

Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa
Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Hakulinen Jasmin

Opinnäytetyö
Sosiaali-ala
Sosionomi (AMK)

2023

Veljelleni, Joelille.

”Et ole ikiunessa,

et ole poissa.

Olet tuhat tuulta puistikossa,
olet valkea välke aallokossa,
olet timantti hankien loistossa.

Et jättänyt meitä,

et ole vaiti

olet lintujen laulu taivaalla,
olet kuiskaus viljapellossa,
olet lämmin henkäys poskella.”

-Marre

Rakkaudella siskosi.

Sosiaali- ja
Sosionomi (AMK)

Tekijä	Jasmin Hakulinen	Vuosi	2023
Ohjaaja(t)	Seija Järvi Timo Marttala		
Työn nimi	Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa		
Sivu- ja liitesivumäärä	41		

Opinnäytetyössäni kerään yhteen tietoa positiivisesta pedagogiikasta varhaiskasvatuksessa kirjallisuuskatsauksen muodossa. Tavoitteenani opinnäytetyölle on soveltamiskelpoisten ja ajankohtaisten tietojen kerääminen positiivisen pedagogiikan toteuttamisesta varhaiskasvatuksessa ja sen hyödyistä. Käyttämäni lähteet olivat yhdenmukaisia ja niiden välillä ei löytynyt ristiriitoja.

Opinnäytetyössäni olen tuonut esille positiivisen pedagogiikan hyötyjä varhaiskasvatuksessa, sekä sen tuomia mahdollisuuksia päiväkotiympäristössä. Olen avannut opinnäytetyössäni, kuinka suomalainen varhaiskasvatusympäristö ja varhaiskasvatuksen perusteet, sekä laadun kriteerit mahdollistavat positiivisen pedagogiikan sisällyttämisen varhaiskasvatuksen toimintakulttuuriin.

Positiivinen pedagogiikka on elämän positiivisiin tekijöihin kiinnittyvä teoria. Päiväkodin arjessa positiivista pedagogiikkaa toteutetaan kannustamalla lapsia tunnistamaan omia vahvuuksiaan, kokemuksiaan ja tunteitaan. Teoriassa painottuu lapsen oma ääni ja kokemus omista tunteistaan ja vahvuuksistaan. Positiivisen pedagogiikan mukaisella lasta kannattelevalla, välittävällä ja läsnä olevalla työotteella voi olla suuri merkitys lapsen elämän muotoutumisessa. Varhaiskasvatuksessa ja kouluissa aikuisten tehtävänä on huomata lapsen vahvuudet ja uskoa siihen, sekä saada lapsi itse saada uskomaan omiin hyviin puoliinsa.

Aineistossa nousi paljon esille erityisesti tuen tarpeisten lasten taitojen ja positiivisten luonteenpiirteiden positiivinen huomioiminen. Lapsen kiinnostuksen kohteiden sisällyttäminen toimintaan ja lapsen positiivinen huomioiminen kannattelee se lapsen suotuista psyykkistä kehitystä. Lapsen vahvuuksien kannustamisella ja lapsen kannustuksella pääsemme ehkäisemään lapsen alisuoriutumista, sekä tuemme hänen hyvinvointiaan tukemalla lapsen psyykkistä kasvua, sekä kehitystä. Tällainen positiivisten kokemusten ja onnistumisten kartuttaminen oppimistilanteissa luo hyvää pohjaa lapsen resilienssille ja itsetunnolle tulevaisuuteen. Voimme siis jo pienestä pitäen olla tukemassa lapsen oppimisen polkua.

Avainsanat positiivinen pedagogiikka, positiivinen kasvatus, varhaiskasvatus

Degree programme of Social
Services Bachelor of Social Services

Author	Jasmin Hakulinen	Year	2023
Supervisor	Seija Järvi Timo Marttala		
Subject of thesis	Positive pedagogy in early childhood education		
Number of pages	41		

In my thesis I'll collect information about positive pedagogy in early childhood education in form of narrative literature review. My goal for the thesis is to collect applicable and recent information about the practice of positive pedagogy in early childhood education and its benefits. Materials I used were uniform and there were no conflict between them.

In my thesis I have brought up the benefits of positive pedagogy in early childhood education, and the opportunities it brings to daycare environment. In my thesis I have expanded how Finnish early childhood education environment basics of early childhood education and quality criteria enable including positive pedagogy in the operational culture of early childhood education.

Positive pedagogy is theory that focuses on the positive factors in life. In the everyday daycare life positive pedagogy is implemented by encouraging children to identify their own strengths, experiences and feelings. Theory emphasizes the child's own voice and their own knowledge of their feelings and strengths. Working in accordance of positive pedagogy and supporting, caring and being present with children we can have huge impact on how a child's life turns up. In early childhood education and in schools adults job is to notice a child's strengths and believe in those strengths, and to make child believe in their to their positive attributes.

In the materials special note was put on positively noticing positive attributes and capabilities of the children in need of support. Including the interests of children in activities and positively noticing them supports a child's favorable development of the psyche. Encouraging the strengths and the children themselves, we can prevent the children from underperforming, also at same time supporting a child's wellbeing by supporting their psychic growth and development. Collecting these kinds of positive experiences and successes in learning are the base of child's resilience and self-esteem in future. In that light we are able to be supporting a child's learning path from a young age

Key words positive pedagogy, positive upbringing, early childhood education

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	VARHAISKASVATUS SUOMESSA.....	7
	2.1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet.....	7
	2.2 Varhaiskasvatuksen laatu.....	9
	2.3 Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri ja oppimisympäristöt.....	13
3	POSITIIVINEN PEDAGOGIIKKA.....	16
	3.1 Positiivinen psykologia.....	16
	3.2 Positiivinen pedagogiikka.....	17
	3.3 Hyvinvoinnin viisi supervoimaa.....	20
	3.4 Positiivisen pedagogiikan ja -psykologian kohtaamaa kritiikkiä.....	22
4	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN.....	24
	4.1 Opinnäytetyön kysymykset, tarkoitus ja lähestymistapa.....	24
	4.2 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus.....	24
	4.3 Aineistohaku ja analysointi.....	26
	4.4 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus.....	30
5	KIRJALLISUUSKATSAUKSEN TULOKSET.....	32
	5.1 Kirjallisuuskatsauksen prosessi.....	32
	5.2 Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa	32
	5.3 Lapsen vahvuuksien tunnistaminen.....	34
	5.4 Positiivisen pedagogiikan mahdollisuudet varhaiskasvatuksessa...	35
	POHDINTA	38
	LÄHTEET.....	40

1 JOHDANTO

Positiivisen pedagogiikan on havaittu vaikuttavan kouluissa positiivisesti lasten ja nuorten yleisvointiin mm. vähentämällä lasten masennuksen ja ahdistuksen oireita. Tällä on myös huomattu olevan positiivista vaikutusta koulujen henkilökunnan työhyvinvoinnin nousussa. Lapsen vahvuuksien tukeminen ja luonteen vahvuuksien opettaminen toimivat hyvin viihtyvyyden, sitoutumisen ja oppimisen lisäämisessä. On myös huomattu, että lasten käytöshäiriöt vähenevät, kun keskitytään myönteisiin tunteisiin ja lapsen vahvuuksiin. (Paananen, T. 2018, 2.)

Suomessa on korkeatasoinen koulujärjestelmä, mutta peruskoulujen oppilaiden asenteet oppimista kohtaan ovat laskussa. Tämän takia varhaiskasvatuksessa ja lapsuudessa saadut positiiviset oppimisen kokemukset olisivat tärkeitä myöhemmän opiskelumotivaation ja oppimismyönteisyyden kannalta. (Ranta, S. 2020, 2.) Suomalaisista lapsista suurin osa (77%) oli vuonna 2019 päivähoitossa. Tämä korostaa varhaiskasvatuksen merkitystä positiivisten kokemusten ja lapsen vahvuuksien huomioimiseen. Varhaiskasvatuksen työntekijöiden asenteen ja toimintatapojen muutoksella positiivisen pedagogiikan mukaiseksi voidaan vaikuttaa merkittävästi lapsen nykyiseen ja myöhempään hyvinvointiin (THL 2022).

Kun kerran positiivisella pedagogiikalla on niin iso merkitys lapsen oppimisentiellä ja jo varhaislapsuuden kokemukset muovaavat kuvaamme oppijana, halusin työssäni tuoda esille työssäni mitä positiivinen pedagogiikka on ja kuinka voimme sitä toteuttaa suomalaisessa varhaiskasvatuksessa. Sekä tuoda ilmi lukijalle, kuinka merkityksellistä positiivisten kokemusten kartuttaminen on lapselle, sekä kuinka suomalainen varhaiskasvatus ja sen perusteet mahdollistavat positiivisen pedagogiikan mukaan oton työtteenä.

2. VARHAISKASVATUS SUOMESSA

2.1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Varhaiskasvatus on pedagogiikkaan painottuva kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus, jossa toimintaa toteutetaan suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti. Varhaiskasvatusta toteutetaan päiväkodeissa, avoimessa varhaiskasvatuksessa ja perhepäivähoidossa. Kunnan tehtävä on pitää huoli, että varhaiskasvatusta on saatavilla alueen lasten ja perheiden tarpeiden edellyttämällä tavalla. Opetus- ja kulttuuriministeriö huolehtii varhaiskasvatuksen yleisestä suunnittelusta, ohjauksesta ja seurannasta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2023.)

Varhaiskasvatuksen perusteiden perustana toimii varhaiskasvatuslaki, joka sisältää lapsen oikeuden varhaiskasvatukseen, sekä millaisia tavoitteita varhaiskasvatuksen toiminnassa tulisi olla. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet käsittää myös sen kuinka paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat tulee toteuttaa, sekä suunnitella. Varhaiskasvatuksen piiriin kuuluu myös esiopetus, jota ohjaa perusopetuslaki, sekä opetushallituksen esiopetuksen opintosuunnitelman perusteet. (Opetushallitus 2022, 7.)

Varhaiskasvatuksen katsotaan olevan tärkeä osa suomalaista koulupolkua. Varhaiskasvatuksen periaatteena on kaikkien lasten yhtäläiset oikeudet, näitä ovat oikeus tasa-arvoon, yhdenvertaisuuteen ja syrjimättömyyteen. Varhaiskasvatuksessa toimitaan myös moninaisuutta ja yhteisöllisyyttä arvostaen sekä lasten sosiaalista osallisuutta tukien. Varhaiskasvatuksen toiminnan tavoitteena on tukea lasten elinikäistä oppimista, sekä olla tukemassa oppimisen edellytysten kehittymistä ja olla tukemassa koulutuksellista tasa-arvon toteutumista inklusiivisesti. Inklusiivisuus on yksi tärkeä osa varhaiskasvatuksen toteuttamisen periaatteena ja arvona. (Opetushallitus 2022, 7.)

Varhaiskasvatuksen toteutuminen voidaan jakaa kolmeen tasoon. Ensimmäisenä tulee valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, toisena paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat ja viimeisenä lapsen varhaiskasvatussuunnitelma. Valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa pyritään luomaan varhaiskasvatukseen

osallistuville lapsille yhdenvertainen pohja kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle. Valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa määrätään keskeiset tavoitteet ja sisällöt varhaiskasvatuksen toteuttamiselle, kuinka varhaiskasvatuksen järjestäjä eli kunta, kuntayhtymä tai yksityinen palveluntarjoaja toimii yhteistyössä lapsen huoltajan kanssa toimiessa, sekä kuinka monialaista yhteistyötä toteutetaan ja kuinka toimia lapsen varhaiskasvatussuunnitelman suhteen. Nämä valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ovat oikeudellisesti velvoittavia varhaiskasvatuksen järjestäjille. (Opetushallitus 2022, 7–8.)

Varhaiskasvatuksen järjestäjä on velvollinen laatimaan ja hyväksymään paikalliset varhaiskasvatuksen suunnitelmat, jotka pohjautuvat valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Laadittu ja hyväksytty paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma on varhaiskasvatuksen järjestäjää velvoittava. Suunnitelma tulee hyväksyä erikseen kaikilla kielillä, jotka koetaan alueella tarpeelliseksi, näitä voivat olla suomenkieli, ruotsinkieli ja saamenkieli. Järjestäjän tulee myös arvioida ja kehittää suunnitelmaa. Sama velvoite koskee järjestäjän tuottamaa avointa varhaiskasvatusta, sekä sen valvomaa yksityisen palveluntuottajan toteuttamaa varhaiskasvatusta, sekä perhepäivähoitoa. (Opetushallitus 2022, 8.)

Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteena tulisi olla, että se määrittää, tukee, sekä ohjaa varhaiskasvatuksen toteutumista paikallisesti. Paikallinen suunnitelma voi tarkentaa valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman sisältöjä, mutta se ei voi jättää mitään aihealuetta tai tavoitetta ulos suunnitelmasta. Suunnitelmaan tulisi myös sisällyttää paikallisesti merkittäviä aiheita ja erityispiirteitä, mahdollisia erilaisia pedagogisia painotuksia, kuten kieli ja liikunta painotteiset varhaiskasvatukset, ja esille tulleita lasten tarpeita, suunnitelman arvioinnin, sekä kehittämistyön tulokset. Varhaiskasvatuksen järjestäjän, kuten kunnan tulee arvioida tuottamaansa varhaiskasvatusta, sekä mahdollistaa ja olla mukana ulkopuolisen tahon tekemässä arvioinnissa. (Opetushallitus 2022, 8.)

Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman tuottamisessa työskennellään monien alueen kunnan hallinnanalojen, sekä sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöiden kanssa. Samoin myös esi- ja perusopetuksen edustajan tulisi olla

laatimisessa mukana. Tällä tuetaan oppimisen polun jatkuvuutta ja eheyttä lapsen elämässä. Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman suunnitteluun tulisi saada myös päiväkotien henkilökunnan, lasten ja heidän vanhempiensa ääni kuuluviin. (Opetushallitus 2022, 8.)

Oulun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman päivityksestä vastaa pedagoginen ohjausryhmä. Tämän ryhmän tehtävänä on toimia esille tuojina erilaisissa varhaiskasvatukseen liittyvissä arvioinneissa ja esille nousseissa kysymyksissä. Pedagogisen ohjausryhmän kanssa yhteistyössä toimii vasuverkosto. Vasuverkoston vetäjät ovat Oulun kaupungin maantieteellisiä rajoja noudattavia alueita ja yksityiset palvelun tuottajat ovat mukana tässä toiminnassa. (Ouka 2023, 9.)

Oulun varhaiskasvatussuunnitelma on suunniteltu ohjaamaan työtä. Suunnitelmassa on otettu huomioon esiopetuksen ja perusopetuksen opetussuunnitelma, sekä muita alueen lapsia ja perheitä koskevat suunnitelmat. Suunnitelmassa huomioituja muita suunnitelmia olivat mm. lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, toiminnallisen tasa-arvon suunnitelma, yhdenvertaisuuden suunnitelma ja Oulun kotouttamisohjelma. Päiväkotien henkilöstön ja varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten vanhempien mielipiteitä ja toiveita sähköisten kyselyiden kautta. Lasten ääni on päässyt esille lasten kertomista lempileikeistä. Suunnitelman tekemiseen on osallistunut myös varhaiskasvatuksen erityisopettajia, päiväkotien johtajia, sekä vasuverkosto pohtimalla eri näkökulmista varhaiskasvatusta. Oulun varhaiskasvatussuunnitelmaa arvioidaan ja seurataan eri menetelmien avulla. (Ouka 2023, 9.)

2.2 Varhaiskasvatuksen laatu

Varhaiskasvatuslaki velvoittaa varhaiskasvatuksen järjestäjää arvioimaan tuottamaansa varhaiskasvatusta ja osallistumaan ulkopuolisten tahojen tuottamaan arviointiin. Toteutettavan arvioinnin tulee tapahtua suunnitelmallisesti ja säännöllisin väliajoin. Arvioinnin järjestäjän tulee toimia arvioinnissa systemaattisesti eli toteuttaa arviointia järjestelmällisesti, jonkin arviointijärjestelmän mukaisesti. Näin toteutettu arviointi parantaa

varhaiskasvatuksen laatua, sekä päästään selville vahvuuksista ja kehittämistarpeista. (Opetushallitus 2022, 70.)

Pedagoginen arviointi toimii kehittämisen työkaluna varhaiskasvatuksessa. Sen avulla myös tuetaan lasten kehitystä ja oppimisen valmiuksia. Pedagogiseen arviointiin kuuluu paikallisen ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelman säännöllinen arviointi, toteutumisen seuranta ja kehittäminen näiden pohjalta. Arviointi ja kehittäminen toteutetaan monitasoisesti, arviointia toteutetaan siis kansallistasosta yksilö- ja yksikkötasoon asti. (Opetushallitus 2022, 70.)

Kansallisella tasolla arviointia tehdään tukemaan varhaiskasvatuksen arvioinnissa ja sen laadussa varhaiskasvatuksen järjestäjiä (Opetushallitus 2022, 70). Varhaiskasvatuksen laatua arvioi Karvi eli Kansallisen koulutuksen arviointikeskus. Arviointi tehdään katsomalla varhaiskasvatus osaksi suomalaista perusopetusta. Arviointi ensimmäisessä osassa kohteena oli varhaiskasvatussuunnitelmien toteutuminen ja toisessa osassa varhaiskasvatuksen henkilöstön pedagoginen toiminta. (Karvi 2019, 14–15.)

Karvin tekemän arvioinnin mukaan varhaiskasvatuksessa löytyy eroja ja puutteita varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden edellyttämässä sisällöissä ja tavoitteissa. Kyselyn tuottamien tulosten mukaan osassa varhaiskasvatuksen yksiköissä ja perhepäivähoidoissa varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteet täyttyvät heikosti, mutta pääosin varhaiskasvatuksen yksiköt kertoivat perusteiden toteutuvan hyvin. Varhaiskasvatukseen osallistumisen nähdään olevan turvallista ja ilmapiiri lapsiryhmissä positiivinen. Suurin osa vastanneista vastasi, että lapsen oikeus leikkiin ja leikkipedagogiikkaan toteutui. (Karvi 2019, 4.)

Puutteita varhaiskasvatuksen perusteiden mukaisessa toiminnassa kyselyn vastauksissa tuli eniten esille alle kolmevuotiaiden pedagogiikassa. Puutteita havaittiin myös varhaiskasvatuksen perusteiden mukaisissa toiminnoissa liikunta-, taide-, musiikki- ja ilmaisukasvatuksessa, sekä lukutaitoa, sekä monilukutaitoa vahvistavissa toiminnoissa. Varhaiskasvatuksen perusteiden toteutumista haittaavia tekijöitä olivat kyselyn mukaan rakenteelliset tekijät, kuten henkilöstön vaihtuvuuden tuomat haasteet, johtamisen rakenteelliset ongelmat ja henkilöstön puutteet pedagogisessa osaamisessa. Pedagoginen

johtaminen ja konkreettinen varhaiskasvatussuunnitelma sen sijaan tukivat varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden toteutumista. Myös kohdennettu henkilöstön täydennyskoulutus tuki tätä. (Karvi 2019, 4.)

Karvi antoi kyselyn tulosten pohjalta toimenpidesuositukset varhaiskasvatukseen kehittämisen tueksi. Riittävä resursointi ja henkilöstön, sekä päättäjien tahtotila mahdollistaa lasten oikeuden leikkiin, liikuntaan, taidemuotoihin ja kulttuuriperintöön perustuvan laadukkaan pedagogisen toiminnan. Tämän mahdollistamiseksi tarvitaan laadukkaan koulutuksen saaneen henkilöstö, riittävän ja pysyvän henkilöstö yksiköissä, sekä mahdollisuuden oikein suunnattuun ja tarpeisiin sopivan täydennyskoulutukseen. Tulosten perusteella on myös sopivaa miettiä päiväkotien johdon rakentumista. (Karvi 2019, 4.)

Varhaiskasvatuksen järjestäjän tehtävä arvioidessaan on toimia säännöllisesti arvioidessaan ja seuratessaan varhaiskasvatussuunnitelmia, sekä niiden toteutumista. Varhaiskasvatuksen paikallisen johtamisen, sekä toiminnan kehittämisen edellytyksenä on järjestäjä- ja yksikötason arvioiminen. Varhaiskasvatuksen järjestäjän tehtävänä on päättää arvioinnissa käytettävät arviointimenetelmät ja menettelytavat järjestäjä- ja yksikötasolle, sekä huolehtia keskeisimmät arviointi tulokset julkaistuksi. Tärkeää onkin, että järjestävät huolehtivat ajantasaista tietoa alueen varhaiskasvatuksen toteutumisesta ja laadusta sitä koskevien varhaiskasvatuksen yksiköiden järjestäjille, henkilöstölle ja lasten huoltajille. Lasten huoltajien ääni tulee myös saada kuuluviin ja heillä on oikeus osallistua suunnitellun tavan mukaan antamaan arviointia varhaiskasvatuksen onnistumisesta. (Opetushallitus 2022, 70.)

Varhaiskasvatuksen yksikön henkilöstön suunnitelmallinen ja tavoitteellinen itsearviointi toimii keskeisenä osana yksikön laadun arviointia, kun toimintaa ylläpidetään ja kehitetään. Yksikön henkilöstön toiminnan arvioinnin kohteena voi olla vuorovaikutus lasten kanssa toimiessa, lapsiryhmän ilmapiiri, pedagogisten toimintatapojen ja oppimisympäristöjen toimiminen, sekä toimintojen sisältö. Yksi tärkeistä arviointikohteista on kuitenkin lapsen tuki ja sen saatavuus. (Opetushallitus 2022, 71.)

Varhaiskasvatuksen yksilötason arviointi on lasten varhaiskasvatussuunnitelman toteutumisen arviointia. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista arvioidaan ennen varhaiskasvatussuunnitelman päivittämistä ja uuden suunnitelman laatimista. Varhaiskasvatussuunnitelman arviointiin osallistuvat omilta osiltaan lapsiryhmän aikuiset, lapsi ja hänen huoltajansa. Arvioinnin kohteena ovat yhteisesti sovitut tavoitteet ja sopimukset, sekä niiden toteutuminen varhaiskasvatuksessa kuluneen ajan aikana. Varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattu lapsen tuki on osa tätä arviointi prosessia. (Opetushallitus 2022, 71.)

Oulun varhaiskasvatussuunnitelman arviointi ja kehittäminen tapahtuu kansallisen-, järjestäjä-, yksikkö- ja yksilötason arviointina. Oulun kaupunki osallistuu kansallisella tasolla verkostotoimintaan Karvin varhaiskasvatuksen laadun arviointiin. Oulun kaupunki hyödyntää verkosto toiminnasta saatua tietoa varhaiskasvatuksensuunnitelman ja sen prosessin, sekä -toiminnan kehittämiseen. Karvin saamia tuloksia otetaan huomioon päivittäessä kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaa ja kehittäessä toimintaa. Oulun sivistys- ja kulttuuripalvelut ovat ajan tasalla valtakunnallisella tasolla tapahtuvasta varhaiskasvatuksensuunnitelman kehittämisestä ja ottavat tapahtuneet muutokset huomioon Oulun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman päivityksessä. (Ouka 2023, 137–140.)

Järjestötason arvioinnista Oulun kaupungissa vastaa varhaiskasvatusjohtaja. Varhaiskasvatuksenjohtajan toimenkuvaan kuuluu varhaiskasvatuksen järjestämiseen, toimintaan ja laatuun liittyviä tekijöitä osana talous- ja strategiaproessia. Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuurilautakunta toteuttaa laajan asiakaskyselyn joka toinen vuosi. Tulokset tiedotetaan lautakunnalle ja julkaistaan kaupungin nettisivuilla. Kyselyn tulokset käydään myös läpi varhaiskasvatuksen esimiesten kesken. Kyselystä saatujen tulosten eli kehittämiskohteiden perusteella suunnitellaan kehittämistoimet seuraavaksi vuodeksi. Oulun kaupunki tekee myös auditointeja Oulun alueen kunnallisissa ja yksityisissä päiväkodeissa. Auditoinnit ovat ennalta sovittuja ja ilmoitettu päiväkodeille. Auditointien tulokset kerätään ylös ja käydään läpi esihenkilöiden kanssa. Keskusteluissa käydään läpi vahvuudet, kehittämiskohteet ja toimenpiteet kehityskohteisiin. (Ouka 2023, 139–140.)

Yksikkötason arviointi Oulun kaupungissa on varhaiskasvatuksen yksikön pedagogisen toiminnan arviointia. Arviointi tapahtuu lapsiryhmissä, joissa havainnoidaan yksittäisiä lapsia ja koko lapsiryhmää, sekä sen toimintaa. Kuitenkin päiväkotien johtajat ovat vastuussa päiväkotien yksikkötason arvioinnista. Perhepäivähoidossa vastuun kantaa perhepäivätyöntekijä. Arviointiin kuuluu myös oman työn ja työryhmän toiminnan arviointi. Toiminnan yhteinen arviointi toteutetaan viikoittain tiimipalavereissa, sekä perhepäivähoidossa toiminnan arviointina. Toiminnan toteutumista arvioidaan varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelmaan peilaten ja kehittämiskohteet ja niihin suunnitellut toimenpiteet kirjataan ylös. Henkilöstön tulee myös arvioida oppimisympäristöä. Vanhempien ja lasten mielipide tulee esille vasukeskustelujen kautta, sekä mahdollisten vanhempainiltojen ja toiminnallisten tapahtumien kautta. Toiminnan arviointia vanhempien kanssa voi myös toteuttaa sähköisesti. (Ouka 2022, 138.)

Yksilötason arviointi Oulun kaupungissa toteutetaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumisen arviointina lapsen ja tämän huoltajan kanssa vähintään kerran toimintakauden aikana. Arvioinnin kohteena ovat sovittujen toimenpiteiden toteutuminen varhaiskasvatuksessa. Lapsen mielipide onnistumisesta huomioidaan ikätasoisesti. On tärkeää saada lapsen ääni kuuluviin vasu keskusteluissa, sillä sen avulla kerätään tietoa lapsen kiinnostuksen kohteista, sekä voi avautua näkökulmia, jotka eivät ole tulleet esille aiemmin. Samalla lapsen kokemus kuulluksi tulemisesta, saa aikaa lapsella kokemuksen arvostuksesta ja tärkeydestä itsenään, vaikuttaen suoraan lapsen hyvinvointiin. Oulun kaupungissa varhaiskasvatussuunnitelmien vastuussa on varhaiskasvatuksen opettaja. (Ouka 2022, 137–138.)

2.3 Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri ja oppimisympäristöt

Suomalaisen varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri on ajansaatossa muotoutunut tapa toimia. Toimintakulttuurin on vaikuttanut historian kulku, sekä varhaiskasvatuksen vuorovaikutus suomalaiseen yhteiskuntaan. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuriin vaikuttavat aina arvoista ja periaatteista varhaiskasvatuksen ympärillä, johtamisenrakenteisiin ja -käytänteisiin, sekä kaikkea siltä väliltä. Varhaiskasvatuksen yksikön toimintakulttuuriin vaikuttaa siis esimerkiksi ihmisten tiedostetut ja tiedostamattomat ajatusmaailmat. Joten ei

ole yhdentekevää ottaako näitä huomiotta. Nykyisellään toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohta on inklusiivisuus. Tavoitteena on mahdollistaa kaikille lapsille omanlaatuisuutensa varjeleminen, sekä mahdollistaa heille oppiminen ja kehittyminen heille ominaisella tavalla osaksi yhteiskuntaa. (Opetushallitus 2022, 29.)

Kaiken varhaiskasvatuksen toiminnan tulee olla pedagogisesti perusteltua eli tukea lapsen oppimista ja kehittymistä. Koska varhaiskasvatusta tulee kehittää inklusion periaatteiden vaatimalla tavalla, tulee se kaikessa pedagogisessa toiminnassa ottaa huomioon. Inklusion avulla vastaamme lasten erilaisiin tarpeisiin ja olemme mahdollistamassa lasten kasvua ja kehitystä. Varhaiskasvatuksessa jokaiselle lapselle tulisi mahdollistaa osallisuus lapsiryhmään, mahdollisuuden osallistua toimintaan, sekä myönteisten kokemusten saaminen oppimisesta vertaisryhmässä. Lapsille kuuluu myös oikeus heidän tarvitsemaansa tukeen, sekä heidän tasoisiaan haasteita oppimisessa. (Opetushallitus 2022, 29.)

Jotta varhaiskasvatusta voitaisiin tehdä inklusion periaatteiden mukaisesti, tulee varhaiskasvatuksen henkilöstön olla sitoutunut toimintamalliin. Inklusion onnistumiselle on myös tärkeää sen toimintamalleja tukeva johtaminen, kehittäminen ja arviointi. Edellytyksenä inklusiolle ovat henkilöstön pedagoginen ja erityispedagoginen tietämys ja osaaminen, sekä lasten huolenpito. (Opetushallitus 2022, 30.)

Varhaiskasvatuksen johtaminen vaikuttaa sen toimintakulttuuriin, joka vaikuttaa varhaiskasvatuksen laatuun. Toimintakulttuuri vaikuttaa laatuun olemalla luomassa niitä olosuhteita missä lapset viettävät päivänsä oppien, leikkien ja kehittyen. Sillä on vaikutusta siihen, kuinka aikuiset luovat pohjaa varhaiskasvatuksessa muun muassa hyvinvoinnille, osallisuudelle ja turvallisuudelle. Johtaminen sen sijaan vaikuttaa siihen, miten toimintakulttuuri lähtee muovautumaan. Hyvällä inklusioon tähtäävällä johtamisella ja tähän liittyvillä toimenpiteillä saadaan aikaan hyvät työolosuhteet, työntekijöiden ammatillisen osaamisen hyödyntämistä ja mahdollistaa pedagogisen toiminnan. (Opetushallitus 2022, 30.)

Oppimisympäristö on psyykkisen, fyysisen ja sosiaalisen ulottuvuuden sisällyttämä käsite. Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöllä tarkoitetaan

kaikkia niitä tiloja ja paikkoja, sekä toimintatapoja ja välineitä, joita varhaiskasvatuksessa hyödynnetään. Tilojen tulisi olla oppimista ja kehitystä tukeva, turvallinen, terveellinen ja esteetön tila, jossa toimintaa on mahdollista toteuttaa inklusiivisesti. Oppimisympäristöjen suunnittelussa ja kehittämisessä tulisi ottaa huomioon varhaiskasvatuksen tavoitteet ja lasten mahdollisuudet itsetunnon, sosiaalisten taitojen, sekä oppimisen kehittämiseen tukemiseen tilassa. (Opetushallitus 2022, 34.)

Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöön kuuluu päiväkodin tilojen lisäksi luonto ja sen tuomat mahdollisuudet. Ulkoa löytyviä oppimisympäristöjä ovat piha, leikkipuistot ja rakennetut ympäristöt. Näitä oppimisympäristöjä pystytään varhaiskasvatuksessa hyödyntämään liikkumiseen, oppimiseen ja elämyksien luomiseen varhaiskasvatuksessa. Luonto toimii myös varhaiskasvatuksen materiaalien lähteenä, leikin ja tutkimisen alueina, sekä erilaisten kokemusten mahdollistajana. Oppimisympäristöä voidaan myös rikastaa vierailuilla ja virtuaalivierailuilla erilaisiin kulttuuri ja oppimisen kohteisiin. Näitä voivat olla museot, kirjastot, konsertit ja teatterit. (Opetushallitus 2022, 35.)

Oppimisympäristön tulee myös tarjota lapsille turvallisia ja ikätasoisia välineitä leikkiin ja toimintaan, monipuolisesti ja pedagogisesti perusteltuja. Materiaalien hankinnassa tulisi huomioida lasten mielenkiinnon kohteet, sekä mahdolliset tuen tarpeet. Nykyään teknologiakin on osa oppimisympäristön materiaaleja. Varhaiskasvatuksen teknologian käytön tulee olla pedagogisesti suunniteltua, tarkoituksenmukaista ja lapsia osallistavaa. (Opetushallitus 2022, 35.)

3 POSITIIVINEN PEDAGOGIIKKA

3.1 Positiivinen psykologia

Positiivinen psykologia on psykologian haara, jossa keskeistä on ihmisen hyvinvointi, tämän vahvuudet ja voimavarat, sekä kaikkien näiden edistäminen. Positiivisen psykologian mukaan, kun kehitämme ihmisten vahvuuksia, saamme parempia tuloksia kuin silloin kun lähdemme muutokseen heikkouksien muutoksien kautta. Positiivisen psykologian avulla pyritään siis samaan aikaan muutosta yksilöiden elämään kiinnittämällä huomio elämän positiivisiin asioihin, huonompien alueiden korjaamisen aikaan saamiseksi. (Ojanen 2014, 10–11.)

Positiivisen psykologian kohteena on siis ihmisen kokemus hänen hyvinvoinnistaan eli onnellisuudesta. Positiivisella psykologialla ei koiteta korjata mielen häiriöitä vaan auttaa ihmistä löytämään omat vahvuutensa eli voimavaransa oman hyvinvointinsa ja yhteisönsä hyvinvoinnin kohentamiseen. Positiivisen psykologian kehittämisen ajatuksena voidaan nähdä, että mitä enemmän käytämme resursseja mielenterveyden eheyttämiseen ja kukoistamiseen, sitä vähemmän tarvitsemme resurssien suuntaamista mielenterveyden sairauksien hoitamiseen. (Uusitalo-Malmivaara 2014, 19.)

Positiivinen psykologia toimii positiivisen pedagogiikan pohjana. Positiivinen psykologia on pääasiassa keskittynyt aikuisten hyvinvointiin ja onnellisuuden tutkimiseen, kun taas positiivinen pedagogiikka on keskittynyt on omalta osaltaan oppilaiden, kouluyhteisöjen ja oppimistulosten kukoistukseen ja edistämiseen. Positiivisen pedagogiikkaan perehtymisessä kannattaa ensin tutustua positiivisen psykologian perusteisiin ja merkittäviin tutkimuksiin, sekä niiden tuloksiin. (Avola ja Pentikäinen 2020, 25.)

Positiivisessa psykologiassa ja -pedagogiikassa ei keskitytä vain vahvistamaan yksilön hyvinvointia tämän elämän ollessa kunnossa, vaan sen lähtökohtana on myös tukea ihmisen resilienssiä. Resilienssi on opeteltavissa oleva ihmisen taito reagoida palautumiskykyä ja sopeutumiskykyä vaativiin vaikeisiin tilanteisiin. Resilienssi on siten ihmisen tapa toimia, ajatella ja puhua itselleen selviämistä vaativissa tilanteissa. Ihmisen ominaisella tavalla puhua itselleen vaikeissa tilanteissa on merkitystä siinä, kuinka ihminen tuntee ja käyttäytyy tilanteessa. Nuoren resilienssin kehittymiselle onkin tärkeää hyvinvointitaitojen

opettaminen. Nuorten kanssa harjoiteltavia taitoja voivat olla sinnikkyys, tunteiden tunnistamis- ja säätelytaidot, sekä vahvuudet ja niiden tunnistaminen. (Avola ja Pentikäinen 2020, 29–30.)

3.2 Positiivinen pedagogiikka

Positiivinen pedagogiikka on toimintamalli, joka kattaa koko päiväkotij- ja koulupäivän. Kuitenkin pääasiassa positiivinen psykologia on tieteenala ja yläkäsite tieteelliselle tutkimukselle ja sen avulla saaduille tuloksille hyvinvointiin oppilaiden elämässä. Samaan aikaan voidaan kuitenkin nähdä, että positiivinen pedagogiikka on positiivisen psykologian ja opettamisen käytäntöjen yhdistymä, jonka avulla pyritään muutokseen koulun oppilaiden ja yhteisön kukoistukseen. Oppilaille pyritään tuomaan positiivisen pedagogiikan avulla taitoja sosiaaliseen kanssakäymiseen, omatoiminnan johtamiseen, sekä oppimistulosten edistämiseen. (Avola ja Pentikäinen 2020, 30.)

Maailmalla positiivisen pedagogiikan sijasta käytössä on käsitys positiivinen kasvatus (positive education). Suomessa positiivinen kasvatus on kuitenkin synonyymi positiiviselle pedagogiikalle. Positiivinen pedagogiikka pyrkii täydentämään perinteistä opetusta hyvinvointitaitojen opettamisella oppilaille. Hyvinvointia tukevien taitojen opettamisen voidaan katsoa olevan yhtä tärkeää kuin opetussuunnitelman mukaisten aineiden opetuksen. Kouluympäristön ja miksi ei varhaiskasvatukseen voidaan nähdä olevan erinomainen paikka hyvinvointitaitojen opetukselle. Tämä sen takia, että lapset ja nuoret viettävät huomattavan ajan arjestaan koulu- ja päiväkotiympäristössä, näin ollen ei ole merkityksetöntä mitä päivän aikana tehdään. (Leskisenoja & Sandberg 2019, 17–18.)

Vuonna 2019 tutkimusten mukaan 20–25 % nuorista ja koululaisista kärsi eri tasoista mielenterveysongelmista, sekä ne olivat samalla nuorten ja koululaisten isoin terveysongelma. Samaan aikaan Kelan mukaan kuusi alle 30-vuotiasta jää päivässä työkyvyttömyyseläkkeelle. Näinkin pienen katsauksen tekeminen nuorten hyvinvointiin vahvistaa hyvinvointitaitojen oppimisen merkitystä nuorten hyvinvoinnille. (Leskisenoja & Sandberg 2019, 18.)

Avola jakaa positiivisen pedagogiikan sisällöt kolmeen eri pääaiheeseen. Nämä ovat ympäristö, hyvinvointi ja oppiminen, mutta ne eivät toimi erillään toisistaan

vaan yhtenä toisiinsa vaikuttavana kokonaisuutena. Ympäristö sisältää kukoistavan kouluympäristön ilmapiirin, vuorovaikutuksen, tavoitteet, sekä asenteet. Hyvinvoinnilla tarkoitetaan koulu yhteisön hyvinvointia lisääviä sisältöjä ja toimenpiteitä. Viimeisenä oppiminen ohjaa kuinka positiivisen pedagogiikan mallin mukaan oppimiseen ja sen seurantaan, tietoon sekä oppilaisiin tulisi suhtautua. (Avola ja Pentikäinen 2020, 30.)

Positiivinen pedagogiikka ja sen tuomat tutkimustulokset ovat valoittaneet opetuksen ja kasvatuksen saraa uudella tavalla. Tämä on tapahtunut ottamalla esille osallisuuden, vahvuuksien ja myönteisten tunteiden merkityksen pedagogisessa toiminnassa lapsen kanssa. Positiivisen pedagogiikan tavoite kouluissa ja päiväkodeissa on olla tukemassa lapsen hyvinvointia ja oppimista. Lasten oppimisen, kasvun ja hyvinvoinnin voimavaroina toimivat lapsen kokemusmaailman havaitseminen, dokumentointi, sekä sen merkityksen ymmärtäminen ja huomaaminen yhdessä lapsen ja hänen huoltajiensa kanssa kasvatuskumppanuuden mukaisessa toiminnassa. (Kumpulainen, Mikkola, Rajala, Hilppö & Lipponen 2014, 225.)

Positiivisen pedagogiikan perustana on ajatus, että lasten vuorovaikutus ympäristöjen kanssa tuottaa oppimista ja hyvinvointia. Tämän vuoksi lapsen hyvinvointia ja oppimista tutkiessa, tutkimus tehdään kiinnittyen lapsen eri ympäristöihin, joissa hän osallisena. Positiivinen pedagogiikka ottaa tutkimuksen kohteeksi tekijät, jotka tuottavat lapselle hyvää oloa. Kuitenkaan positiivisessa pedagogissa ei jätetä huomioimatta elämän vastoinkäymisiä ja vaikeita tilanteita. Ikävät kokemukset eivät ole vain rikkovia vaan voivat olla myös eheyttäviä. (Kumpulainen ym. 2014, 228.)

Positiivisen pedagogiikan visio ja tavoite on lisätä hyvää maailmassa, lisäämällä hyvinvointia ja merkityksellisyyttä ihmisten elämässä. Positiivisen pedagogiikan mukaisella lasta kannattelevalla, välittävällä ja läsnä olevalla työotteella voi olla suuri merkitys lapsen elämän muotoutumisessa. Varhaiskasvatuksessa ja kouluissa aikuisten tehtävänä on huomata lapsen vahvuudet ja uskoa siihen, sekä saada lapsi itse saada uskomaan omiin hyviin puoliinsa. (Leskisenoja 2019, 47.)

Positiivisella pedagogiikalla saadaan aikaan hyvää monella eri tasolla varhaiskasvatuksessa. Vaikutuksen näkee lapsen ja aikuisen välisessä

suhteessa, lapsiryhmässä, lasten perheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä, sekä työyhteisössä. Haastatteluihin yksimielisesti todettiin, että positiivisen pedagogiikan käyttöönotto lapsiryhmässä lisäsi aikuisen ja lapsen välistä luottamusta. Luottamuksen lisääntyminen näkyi lapsen uskaltamisena tunteiden näyttämisenä, sekä uskalluksena jakaa asioita aikuisen kanssa. Positiiviset vaikutukset näkyivät myös fyysisenä olemisena lasten kanssa ja lasten hellimisenä, kutittelemalla, silittelemällä ja lasten lähellä olona. Positiivinen ympäristö myös tekee päiväkotiin jäämisen lapselle helpommaksi ja tekee ryhmän ilmapiiristä iloisen ja lämpöisen. Positiivinen pedagogiikka ei poista arjen vaikeita tilanteita ja hetkiä, mutta se auttaa jaksamaan paremmin niiden yli. (Leskisenoja 2019, 49, 51, 52, 54.)

Positiivinen pedagogiikka tuottaa hyvää myös mallioppimisen avulla lapsiryhmässä. Kunnioittava ja kannustava vuorovaikutus aikuisten välillä ja taholta kannustaa lapsiryhmän muita lapsia ottamaan osaa samanlaiseen toimintaan. Hyvän ja onnistumisten havaitseminen aikuisen taholta kannustaa lapsia huomioimaan positiivisia tekijöitä ryhmässä ja toiminnassa. Pienetkin lapset osallistuvat muiden kannustamiseen, kun vahvuussanat on otettu käyttöön sanavarastoon. Positiivinen pedagogiikka myös kannustaa ryhmähengen kehittymiseen. Tämä tukee lapsia hyväksymään ryhmän muut lapset osaksi ryhmää ja omiksi leikkikavereikseen, näin mahdollisesti vähentäen kiusaamista. (Leskisenoja 2019, 51–52.)

Positiivinen pedagogiikka tarjoaa erinomaisen pohjan toimia lasten perheiden kanssa. Perheiden kanssa kannattaa aloittaa yhteistyö osoittamalla ryhmän työntekijöiden huomaavan heidän lapsensa hyvät puolet ja hyväksyvän tämän juuri sellaisena ihanana persoonana, kuin tämä on. Tämä luo perheelle tunteen, että he voivat luottaa lapsensa varhaiskasvatukseen aikuisten kanssa hyvillä mielin. Luottamus ja positiivinen vastaanotto varhaiskasvatuksessa tekee kynnyksen matalaksi vanhemmille jäädä keskustelemaan varhaiskasvatukseen työntekijöiden kanssa kodin vaikeistakin asioista. Tämä toimii myös toisin päin, että varhaiskasvatukseen henkilöstön on helpompi tuoda esille lasta koskevia vaikeistakin asioita, kun vuorovaikutus on positiivisella pohjalla. (Leskisenoja 2019, 52–53.)

Positiivinen pedagogiikka poikii myös hyvää tuomalla myönteistä suhtautumista vaikeisiin tilanteisiin, näin jättäen taka-alalle ennen helposti alkaneen valituksen ikävistä asioista. Ei sivuuteta vaikeita asioita, vaan päästään niiden yli uuden asenteen avulla. Toinen positiivisen psykologian aikaan saama muutos on työntekijöiden sitoutuminen yhdessä sovittuihin toimintatapoihin tuo työyhteisö lähemmäksi toisiinsa. Työ muuttuu myös merkityksellisemmäksi työntekijöille, kun työllä on arvoa ja merkitystä. Johtajan rooli positiivisessa pedagogiikassa on merkityksellinen, hänen mallinsa ja sitoutumisen avulla jäävät uudet työtavat elämään. (Leskisenoja 2019, 54–58.)

3.3 Hyvinvoinnin viisi supervoimaa

Hyvinvoinnin ympärille on kehitetty monia eri teorioita. Viisi supervoimaa teoria perustuu PERMA-teorialle. Viisi supervoimaa ovat myönteiset tunteet, toimintaan sitoutuminen, ihmissuhteet, sekä merkityksellisyyden tunteet ja kokemukset. Nämä voidaan nähdä positiivisen pedagogiikan tärkeimpinä sisältöinä. PERMA-teorian mukaan hyvinvoinnin voi saada nousemaan kiinnittämällä huomiota hyvinvoinnin alueisiin. Samalla tavalla, kuin varhaiskasvatuksessa huolehdimme näiden hyvinvoinnin tekijöiden toteutumisesta varhaiskasvatuksesta, vaikutamme lasten hyvinvointiin. Viisi supervoimaa kiinnittyvät vahvasti varhaiskasvatuksen perusteisiin, sekä varhaiskasvatuksen päivittäiseen toimintaan. (Leskisenoja 2019, 63–64.)

Myönteisiä tunteita ovat esimerkiksi ilo, mielihyvä ja tyytyväisyys. Nämä myönteiset tunteet toimivat hyvinvointimme perustana ja niitä tulisi mahdollistaa varhaiskasvatuksessa, samalla vaalien positiivista ajattelua kantavia arvoja, kuten kiitollisuus, optimismi ja sinnikkyys. Tunnistamalla lasten kanssa heidän myönteisiä tunteitaan, oppivat lapset tekemään itse samaa ja vaalimaan näitä tunteita voimavarana. Myönteisten tunteiden tukemisella pyritään vahvistamaan lapsen itsetuntoa ja lapsen kokemusta hänen hyvistä puolistaan. Jokaisella lapsella tulisi olla olo, että he riittävät, kelpaavat ja ovat ihania omina itsenään. Lapsia, joilla on haasteita, tulisi tukea tällä saralla entistä enemmän, siirtämällä lapselle oma uskonsa tämän pystyvyydestä lapsen panssariksi vastoinkäymisiä ja haasteita vastaan. (Leskisenoja 2019, 71–73.)

Sitoutuminen on toinen supervoima ja tätä taitoa lapsi tulee tarvitsemaan koko elämänsä ajan. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tehtävänä on mahdollistaa

lapselle uppoutumisen mahdollisuuksia, tarjoamalla mielekkäitä ja kiinnostavia toimintoja lapsille. Lapsi, joka on sitoutunut, kykenee keskittymään toimintaan, toimii tarkkaavaisesti tilanteessa ja pystyy toimimaan omistautuneesti ja sinnikkäästi tekemiselleen, saaden samalla arvoa ja merkityksellisyyttä sitoutumisesta toimintaan. Sitoutuminen toimii haastavissa ja vaikeissa tilanteissa lapsen puskurina jatkamaan tekemistä. Sitoutuminen edellyttää resursseja, näitä ovat aika toimintaa, rauhallisen tilanteen ja tilaa haluttuun toimintaan. (Leskisenoja 2019, 93–95.)

Kolmas supervoima on kaikista merkityksellisin eli välittävät ihmissuhteet. Ihmissuhteet, joissa lapsi saa kokea lämpöä, myönteisiä tunteita ja tulee turvallisesti kohdatuksi ovat edellytys lapsen tasapainoiselle kasvulle ja tukevat sopeutumista päiväkotiin. Välittävät ihmissuhteet kietoutuvat vahviten positiivisen pedagogiikan toimintatapoihin ja teoriaan. Välittävät ihmissuhteet lapsuudessa voivat toimia koko elämän mittaisena kannattelevana voimana. (Leskisenoja 2019, 111.)

Neljäs supervoima on merkityksellisyyden kokemukset. Jo pienetkin lapset tarvitsevat merkityksellisyyden kokemuksia vuorovaikutuksestaan, ihmissuhteistaan ja kokemuksistaan. Merkityksellisyyden kokemusten avulla lapsi suuntaa toimintaansa ja samalla se lisää hänen sinnikkyyttään ja sitoutumistaan toimintaansa. Merkityksellisyyden voimavara voidaan jakaa kahteen osaan lapsen osallisuuden kokemuksiin positiivisen pedagogiikan mallin mukaan, sekä vahvuusperustaiseen pedagogiikkaan. (Leskisenoja 2019, 149.)

Viides ja viimeinen supervoima on saavuttaminen. Saavuttaminen hyvinvoinnin supervoimana on oppimisen, onnistumisen ja voittamisen kokemuksia, pitkän aikavälin saavutuksia myös. Se on myös lapsen itsensä määrittämien hänelle itselleen merkityksellisten asioiden saavuttamista. Näiden saavutusten avulla pyritään luomaan lapselle mahdollisuus kokea toiveikkuutta ja sinnikkyyttä uusien tavoitteiden ja haasteiden edessä. Lapsen on tärkeää päästä ”voittamaan” tai saavuttamaan asioita, päästäkseen kokemaan oman tähtihetkensä. Näiden kokemusten pohjalta lapsi alkaa rakentaa omaa itsetuntoaan ja asennettaan toimintaan sitoutumiseen, sekä merkityksellisyyden kokemiseen. (Leskisenoja 2019, 183.)

3.4 Positiivisen pedagogiikan ja -psykologian kohtaamaa kritiikkiä

Positiivista psykologiaa ja -pedagogiikka on kritisoitu samalla tavoin kuin muitakin ihmistieteiden aloja. Kritiikki ja sen tuomat ajatukset ovat tärkeä osa positiivista pedagogiikka, sillä sen avulla päästään uusiin ratkaisuihin käsiksi. Kritiikin avulla voimme myös päästä selvempään ja syvempään käsitykseen aiheesta. Suomalaisessa kulttuurissa elävä kärsimyksen kautta saavutuksiin ajatusmaailma ei sovi yhteen positiivisen pedagogiikan ajatuksen kanssa myönteisyydestä, vapaudesta ja hellyydestä avaimina tavoitteisiin. Niinpä se saattaa näyttäytyä epäpätevänä tieteenhaarana, aidon tutkimusperustaisen tieteenhaaran sijaan. (Avola & Pentikäinen 2020, 37.)

Yksi positiivisen psykologian saama kritiikki on ihmisten liian vajavainen tieto positiivisesta psykologiasta. Tällöin ihminen helposti tulkitsee teoriaa niin, että positiivisen ajatuksen voimalla hän pääsee tavoitteisiinsa. Ymmärtämällä teoriaa ihminen rupeaa seuraamaan elämää ja tapahtumia uuden linssin kautta, näin voidaan huomata enemmän hyvää ympärillään. Myös positiivisen psykologian nimi on saanut kritiikkiä. Tämä lähtee ajatuksesta, että jos on olemassa positiivisen psykologian tieteenhaara, on tällöin olemassa oleva muu psykologia negatiivista. Tämä ei kuitenkaan ole totta vaan positiivisen psykologian nimi viittaa siihen, kuinka voimme keskittyä ihmiselämään liittyvien hankaluuksien sijasta heidän elämänsä hyviin ja iloa tuottaviin seikkoihin. (Avola & Pentikäinen 2020, 37–38.)

Positiiviseen psykologiaan liitettävät Itsensä auttamiskurssit ja -oppaat haittaavat myös osaltaan teorian maineen kanssa. Näiden materiaalien tuottama tieto oman onnellisuuden parantamiseen voi johtaa jopa hyvinvoinnin laskuun. Yleistetyt ohjeet eivät ole kaikille sopivia ja harvemmin oppaissa myöskään lähdetään aidon myönteisyyden ja hyvinvoinnin hakemiseen, vaan lähtökohtana on nopea ja kevyt työ asian eteen. (Avola & Pentikäinen 2020, 38–39.)

Yksi positiivisen psykologian kohtaama kritiikki on, että se pyrkisi muuttamaan negatiivisen positiiviseksi. Kritiikin mukaan ihmistä teorian mukaan kannustettaisiin muuttamaan negatiivinen tunne, kuten suru iloksi. Tämä kritiikki

kuitenkin menee harhaan, sillä positiivinen psykologia hyväksyy negatiiviset tunteet. Sen sijaan positiivisessa psykologiassa pyritään löytämään elämän positiiviset asiat ja huomaamaan niitä arjessa enemmän, kuin negatiivisia. (Avola & Pentikäinen 2020, 40–41.)

Tässä oli muutamia positiivisen pedagogiikan ja -psykologian kohtaan kritiikin aiheita. Voimme siis huomata haitan mikä syntyy, kun ihmisellä ei ole kokonaiskuvaa positiivisen psykologian teoriasta ja hän lähtee tulkitsemaan teoriaa. Samalla muistamme, että positiivisessa psykologiassa emme pyri nopeaan ja täydelliseen muutokseen vaan ennemmin hyvinvoinnin pidempiaikaiseen muutokseen sallien negatiivisetkin tunteet. (Avola & Pentikäinen 2020, 41.)

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

4.1 Opinnäytetyön kysymykset, tarkoitus ja lähestymistapa

Opinnäytetyössäni kerään yhteen tietoa positiivisesta pedagogiikasta varhaiskasvatuksessa kirjallisuuskatsauksen muodossa. Positiivista pedagogiikkaa on tutkittu ja sitä hyödynnetään työelämässä, työssäni tuon yhteen tietoa positiivisesta pedagogiikasta suomalaisessa varhaiskasvatuksessa. Työssäni tuon myös ilmi kuinka varhaiskasvatuksen valtakunnalliset perusteet tukevat positiivisen pedagogiikan tavoitteita.

Kuvailevaan kirjallisuuskatsaukseen päädyin sillä haluan työlläni lisätä mahdollisesti varhaiskasvatuksen henkilökunnan tietämystä positiivisen pedagogiikan hyödyntämisestä varhaiskasvatuksessa, sekä lisätä yleistä tietämystä positiivisen pedagogiikan hyödyistä. Tämä on minulle tärkeää suuntautuessani varhaiskasvatukseen ja olenkin huomannut tällä olevan merkitystä työhöni prosessin alkuvaiheita asti. Tavoitteenani opinnäytetyölle on soveltamiskelpoisten ja ajankohtaisten tietojen kerääminen positiivisen pedagogiikan toteuttamisesta varhaiskasvatuksessa ja sen hyödyistä.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat: Mitä positiivinen kasvatusta ja pedagogiikka on? Miten positiivista kasvatusta ja pedagogiikka toteutetaan varhaiskasvatuksessa ja miten varhaiskasvatuksen perusteet tukee tätä? Millaisia vaikutuksia positiivisella pedagogiikalla saadaan varhaiskasvatuksessa?

4.2 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Kirjallisuuskatsauksen tehtävänä on prosessoida ja arvioida olemassa olevaa tieteenalan teoriaa, sekä kehittää ymmärrystä tieteenalan teorioista. Kirjallisuuskatsausta voidaan pitää eräänlaisena systemaattisena tutkimusmenetelmänä, jonka perustana toimii tieteellinen toiminta prosessin aikana. Sen avulla pystytään luomaan kokonaiskuvaa tieteenalan asiakokonaisuudesta tai aihealueesta. Tämän takia valitsin kirjallisuuskatsauksen opinnäytetyöni tuottamistavaksi. Halusin pystyä luomaan kokonaisvaltaisen kuvan itseäni kiinnostavasta aiheesta eli positiivisesta pedagogiikasta varhaiskasvatuksessa. (Axelin, Stolt, & Suhonen 2016, 7.)

Kirjallisuuskatsauksessa voidaan katsoa olevan kolme päätyyppiä, niiden tarkoituksen mukaan. Kirjallisuuskatsauksen tyyppejä ovat kuvailevat kirjallisuuskatsaukset, systemaattiset kirjallisuuskatsaukset, sekä määrällinen- tai laadullinen meta-analyysi. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus eli narratiivinen katsaus kuvailee ja kertoo aihealueeseen liittyvistä aiemmista tutkimuksista ja tiedosta. (Axelin, Stolt & Suhonen 2016, 8–9).

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on yksi yleisimmin käytetyistä kirjallisuuskatsauksen muodoista, joka toimii yleiskatsauksena käsiteltyyn asiaan. Samalla se on kirjallisuuskatsauksen muodoista metodisesti kevyin. Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa aineistot ovat helposti laajoja, sekä aineiston valitsemisessa ei tarvitse käyttää metodisia sääntöjä. Katsaus kuitenkin tuottaa tietoa laajasti tutkimusaiheesta ja pystyy luokittelemaan tutkimusaiheen ominaisuuksia. Narratiivinen katsaus pyrkii luomaan selkeän janan tiedonkulussa, yhdistäessään laajaa aineistoa selkeäksi kokonaisuudeksi. (Salminen 2011, 6–7).

Narratiivinen kirjallisuuskatsaus voidaan jakaa kolmeen erilaiseen tyyppiin. Niitä ovat toimituksellinen, yleiskatsaus ja kommentoiva. Yleiskatsaus on näistä kolmesta laajin ja lähinnä sitä mitä koen omassa opinnäytetyössäni toteuttavan. Vaikka oma lähteistöni tulee varmasti olemaan suppeampi kuin mitä normaalisti haetaan. Se on myös mitä yleensä tarkoitetaan kirjallisuuskatsauksesta puhuttaessa. Narratiivisessa kirjallisuuskatsauksessa pyritään tuottamaan aiemmin toteutetuista tutkimuksista ja tiedosta tiivistetty toteutus. Siinä pyritään tuottamaan ajantasaista tietoa halutusta aiheesta. (Salminen 2011, 7.)

Oma opinnäytetyöni sopii siis hyvin tähän yleiskatsaukseen, sillä haluan luoda yleiskuvaa positiivisen pedagogiikan keinoihin ja mahdollisuuksiin suomalaisessa varhaiskasvatuksessa. Aiheesta löytyy nykyään myös paljon kirjallisuutta ja on muutaman vuoden paljon esillä ollut aihe varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyössäni kerään ajankohtaista tietoa positiivisesta pedagogiikasta varhaiskasvatuksessa ja tuon ne esille johdonmukaisessa muodossa. Kirjallisuuskatsaukseen kuuluu myös toistettavuus, jonka vuoksi olen lisännyt taulukon käyttämistäni hakukannoista ja hakusanoista. (Salminen 2011, 5–7).

4.3 Aineistohaku ja analysointi

Aineistohakua suunnitellessani aloitin miettimään miten aineisto parhaiten vastaisi tutkimuskysymykseeni. Halusin myös rajata aineistoni niin, että se olisi mahdollista käydä realistisesti minulla opinnäytetyöhön käytettävissä olevassa ajassa. Syy miksi rajasin kielen suomen kieleen oli, että halusin saada tietoa Suomen varhaiskasvatukseen liittyen, enkä maailman laajuisesti. Koin myös, että Suomen ja englanninkielisten maiden varhaiskasvatukset eroavat paikoitellen isostikin toisistaan, joten koin tämän rajauksen hyväksi. Tein pääosin hakuni Luc-finnassa ja koin saaneeni hyvin aiheeseeni sopivaa aineistoa. Koen sisäänotto- ja poissulkukriteerieni olleen onnistuneet omaa opinnäytetyötäni ajatellen.

Taulukko 1: Sisäänotto- ja poissulkukriteerit

Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
Vapaasti saatavilla	Maksullinen
Suomenkielinen	Muut kielet
Julkaistu vuodesta 2000 eteenpäin	Julkaistu ennen vuotta 2000
Aiheena varhaiskasvatusikäiset lapset	Aiheena muut kuin varhaiskasvatusikäiset lapset
Aiheena positiivinen psykologia, positiivinen kasvatusta tai positiivinen pedagogiikka	Aihe ei käsittele positiivista psykologiaa, positiivista kasvatusta tai positiivista pedagogiikka
Saatavilla e-kirjana tai kirjastosta	Ei saatavilla e-kirjana tai kirjastosta
E-lehti, -artikkeli, -aikakauslehti, -sanomalehti, -kirja, kirja	Pro-gradu, kandi tai opinnäytetyö, lehti ja artikkelit.

Tämän Taulukko 1 mukaan suurin hakuni Luc-finnassa. Aineistokseni kerääntyi pääasiassa kirjoja ja vähemmän verkkojulkaisuja. Päätin alusta alkaen, että en halua fyysisiä teoksia muista kuin kirjoista niiden vaikean saatavuuden vuoksi. Luc-finnan sivuilla laitoin haun rajaukseen vuodesta 2000 alkaen suomenkielisiin julkaisuihin. Aineistoa hakuun sisälsin e-artikkelit, e-kausijulkaisut, e-sanomalehti, e-aikakausilehdet, e-kirja ja kirja. Aineistojen julkaisumuodoista poissuljin fyysiset lehdet ja artikkelit niiden hankalan saatavuuden vuoksi. Poissuljin epäsovivana lähteenä hakutuloksista myös progradut, opinnäytetyöt ja kandityöt.

Taulukko 2: Tiedonhaussa käytetyt hakusanat

Tietokanta	Hakusanat	Hakutulokset	Mukaan otetut
Luc-finna	Positiivinen pedagogiikka and varhaiskasvatus	16	3
Luc-finna	positiivinen kasvatus and positiivinen pedagogiikka	19	1
Luc-finna	positiivinen kasvatus and positiivinen pedagogiikka and positiivinen psykologia	16	0
Luc-finna	positiivinen pedagogiikka	44	3
Luc-finna	Varhaiskasvatus and pedagogiikka and perusteet	25	2

Taulukossa 2 on esillä käyttämäni hakusanat ja niillä saamani hakutulokset. Olen myös kirjannut ylös mukaan otettujen teosten määrän, sen mukaan mitkä olen katsonut omaan opinnäytetyöhöni sopiviksi. Osa hakutuloksista ei sopinut sisällyttämiini hakutuloksiin, niissä käsiteltiin mm. liikuntapedagogiikka eikä positiivista pedagogiikka niin kuin sisäänottokriteereissäni oli tai aiheena olivat kouluikäiset tai johtaminen, varhaiskasvatuksen sijasta. En saanut hakuja täysin rajattua niin, ettei niihin olisi sisällynyt aiheeseen ei sopivia tuloksia. Enkä osannut muokata hakuja sopivammaksi, joten tein lopun rajaamisen itsenäisesti. Tein rajaamista miettien vastaako mahdollinen lähde tutkimuskysymykseeni vai ei, sekä jos lähde vastaa kysymykseen niin vatsaako se, kuinka hyvin. En kuitenkaan kokenut tätä haittaavaksi tekijäksi, sillä käytävien aineistojen määrä oli hyvinkin kohtuullinen.

Aloitin hakutulosten etsimisen kokeilemalla ensin itse millaisia hakutuloksia eri sanoilla saa aikaan, ennen kuin tein taulukkoon 2 kirjaamani haut. Useassa kohtaa hakuja, melkein joka kohdassa hakutuloksia on sellaisia, että sama aineisto löytyi siitä useampaan kertaan fyysisenä kirjana ja e-kirjana, sekä eri vuosien painoksia, mikä lisäsi tulosten määrää. Olen kuitenkin näissä kohdissa huomioinut löytyneet lähteet vain yhtenä kappaleensa. En ole myöskään kirjoittanut ylös aiemmissa hauissa löytyneitä teoksia ylös, vaan olen sisällyttänyt löytyneisiin vain teokset, joita en ollut aiemmin vielä löytänyt. Taulukko 2 ei näytä sitä, että lähteenäni on yksi kokoelmateos, joka mahdollistaa sen käyttämisen useampana lähteenä.

Aloitin lähteiden tutkinnan ensin lukemalla aineiston otsikon. Mikäli otsikko vaikutti viittaavaan siihen, että se sopisi lähteeksi tutustuin aineistoon tarkemmin. Luin aineiston kuvauksen ja sisällysluettelon, jos se oli saatavilla. Mikäli lähde vaikutti edelleen sopivalta, tutustuin siihen lisää ja katsoin sen vastaavan hakukriteereitäni. Hyväksyin sitten ne teokset, jotka sopivat sisäänottokriteereihin ja vastasivat hakemaani eli liittyivät positiiviseen pedagogiikkaan varhaiskasvatuksessa. Pystyn sisällyttämään kaikki hakukriteereihini sopivat lähteet, eikä minun tarvinnut ruveta käymään erikseen läpi mitä sisällytän työhöni ja mitä jää pois.

Taulukko 3: Löytyneet teokset

Hakusanat	Löytyneet teokset
Positiivinen pedagogiikka and varhaiskasvatus	Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa: toteuta käytännössä ADHD ja oppimisen tuki: huomioi yksilölliset tarpeet ja vahvuudet Huomaa hyvä!: vahvuusvariksen bongausopas
positiivinen kasvatus and positiivinen pedagogiikka	Kukoistava kasvatus: positiivisen pedagogiikan ja laaja-alaisen hyvinvointiopetuksen käsikirja
positiivinen kasvatus and positiivinen pedagogiikka and positiivinen psykologia	
positiivinen pedagogiikka	Positiivinen pedagogiikka ja nuorten hyvinvointi Huomaa hyvä!: näin ohjaat lasta ja nuorta löytämään luontevahvuutensa Positiivisen psykologian voima, kokoelmateos
varhaiskasvatus and pedagogiikka and perusteet	Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Hakusanoillani löysin siis hyvin työhöni soveltuvaa aineistoa. Käsittelemäni aiheet löytämistäni lähteistä valikoin ensin tutustumalla kirjallisuuteen ja sen käsittelemiini aiheisiin. Kun olin tutustunut kirjallisuuden käsittelemiini aiheisiin rupesin keräämään itselleni ylös näitä aiheita ja valikoimaan niistä omasta mielestäni relevanteinta tietoa käsittelemiini alaotsikoihin. Merkitsin ylös

tärkeimpiä kappaleita lähteistä, sekä niiden tuomia ajatuksia kuinka sisältö lähtisi rakentumaan. Kun olin selkeyttänyt itselleni aiheet, joita haluaisin käsitellä, rupesin käymään sisällysluetteloa läpi ja katsomaan kuinka hyvin se vastasi esille nousseisiin aihealueisiin. Tämän jälkeen muutin sisällysluettelon nykyiseen muotoonsa vastaamaan paremmin aineistojen aiheisiin.

4.4 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Alasuutarin mukaan laadullisessa tutkimuksessa ei tulisi keskittyä tutkimuksen toistettavuuteen vaan ennemminkin tulisi panostaa yleisen ymmärryksen lisäämiseen, sekä ainutkertaisuuden huomioimiseen aineistossa. Tämä ei kuitenkaan hänen mukaansa tarkoita, että toistettavuus unohdettaisiin kokonaan prosessista. Toistettavuuden tulisikin tulla ennemmin esille koko kirjoitusprosessin aikana aineistosta tehtyjen yleisen tason havaintojen kautta, sekä eri havaintojen yhdistämisellä. Koko opinnäytetyön prosessin ajan analysoin aineistojen luotettavuutta, niiden paikkaansa pitävyyttä, sekä omaa prosessiani aineiston suhteen. Huolehdin, että tekemät johtopäätökset ja tulkinnat ovat perusteltavia yleistyksiä teoriasta. Toimin aineistojen käsittelyn prosessissa niin, että tekemäni tulkinnat ovat päteviä yleisellä tasolla, eivätkä ne olisi sidottuja vain johonkin yksittäiseen tapaukseen. (Vilkkä 2021, 154.)

Tuon prosessissani ilmi tekemäni valinnat avoimesti ja rehellisesti. Arvioin myös tekemieni sisällöllisten valintojen paikkaansa pitävyyttä, sekä kuinka ne sopivat opinnäytetyöni tavoitteisiin ja, että vastaavatko ne tutkimus kysymyksiini. Opinnäytetyötäni tehdessä toimin aineistoja arvioidessani ja luokitellessani teoriaa niin, että kenen tahansa on mahdollista löytää samaa aineistoa käyttäen mahdollista tehdä samoja tulkintoja kuin minä prosessini aikana teen. Kuvaan siis prosessini selkeästi ja avoimesti tiedon hausta omiin päätelmiini. Tuon selkeästi esille käyttämäni lähteet ja niiden pohjalta tekemäni päätelmät. (Vilkkä 2021, 155–156.)

Opinnäytetyössäni toimin mahdollisimman läpinäkyvästi tutkimuseettisten ohjeiden mukaisesti. Olen rehellinen omista ennakkokäsityksistäni, toimin huolellisesti prosessin jokaisessa vaiheessa aineistohausta loppupohdintaan asti. Toimin aineistoa hakiessani niin, että lähteet ovat tutkimukseen sopivia ja luotettavia. Opinnäytetyön prosessissani toimin johdonmukaisesti ja näytän

ymmärtäväni prosessin vaiheet ja selvitän miksi olen päätenyt valintoihini. Olen myös rehellinen käyttäessäni muiden tekstejä työssäni. Olen tarkka lähdeviitteiden kanssa ja kunnioitan aineistoani. Olen tarkkana, että tuottamani teksti on omaani ja mikäli koen jonkin tiedon välttämättömäksi työlleni, merkitsen lainauksen selkeästi esille. (Vilkkä 2021, 37–38.)

5 KIRJALLISUUSKATSAUKSEN TULOKSET

5.1 Kirjallisuuskatsauksen prosessi

Kirjallisuuskatsauksen tuloksissa käyn läpi opinnäytetyöni kysymyksiä. Mitä positiivinen kasvatusta ja pedagogiikka on? Miten positiivista kasvatusta ja pedagogiikka toteutetaan varhaiskasvatuksessa ja miten varhaiskasvatuksen perusteet tukevat tätä? Millaisia vaikutuksia positiivisella pedagogiikalla saadaan varhaiskasvatuksessa? Käyn tuloksissa läpi keräämääni tietoperustaa ja nostan esille paljon aineiston korostamaa lapsen vahvuuksien huomiointia ja niiden merkitystä positiivisessa pedagogiikassa.

Kirjallisuuskatsauksesta keräämäni tieto oli yhdenmukaista ja en havainnut tiedossa ristiriitoja. Aineiston perusteella varhaiskasvatuksen perusteet ja käytännöt tukevat positiivisen pedagogiikan toteuttamista varhaiskasvatuksessa. Positiivinen pedagogiikka entisestään tukee varhaiskasvatuksen tavoitteita ja sen avulla voidaan päästä koko lapsiryhmää ja työyhteisöä kannattelevaan työotteeseen.

Opinnäytetyötäni suunnitelleessa olin tehnyt itselleni suuntaa antavan sisällysluettelon. Kuitenkin aineistoon tutustuessani lähti tämä sisällysluettelo muovautumaan aineiston osoittamaan suuntaan. Aineistojen ollessa samansuuntaisia teorioissaan oli helppoa seurata näiden teorioiden mukana mitä sisällyttää työhöni. Nostin työssäni esille aineistossa esiin nousseita teemoja, joiden mukaan ottaminen lähti muokkaamaan sisältöä ja sisällysluettelo. Aineistoon tutustuminen lähti siis osoittamaan työn suuntaa ja johti siihen millainen työstäni muotoutui.

5.2 Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa

Tässä luvussa pyrin vastaamaan tutkimuskysymykseeni: Miten positiivista kasvatusta ja pedagogiikka toteutetaan varhaiskasvatuksessa ja miten varhaiskasvatuksen perusteet tukevat tätä? Positiivinen kasvatusta on maailmalla enemmän käytetty termi positiivisesta pedagogiikasta, joka on Suomessa yleisimmin käytetty versio samasta asiasta (Leskisenoja & Sandberg 2019, 17–18). Positiivinen pedagogiikka on perusajatukseltaan hyvinvoinnin lisääminen positiivisten asioiden huomioimisella. Positiivisessa pedagogiikassa yhdistyy

positiivisen psykologian teoria, sekä teorian mukaisten opettamisen käytänteiden yhdistäminen käytännössä. (Avola & Pentikäinen 2020, 30.)

Varhaiskasvatustalaki ja varhaiskasvatuksen perusteet määrittävät, että varhaiskasvatuksen tulee tukea kokonaisvaltaisesti lapsen kasvua, kehitystä ja hyvinvointia, sekä olla tukemassa lapsen oppimista ja oppimisvalmiuksia, sekä olla luomassa positiivisia oppimisympäristöä ja sitä kautta mahdollistaa positiivisia oppimisen kokemuksia lapselle. Varhaiskasvatuksen tulee myös luoda positiivisen, turvallisen ja kunnioittavan oppimisympäristön luomisen ja ympäristön, joka mahdollistaa osallisuuden toteuttamisen ryhmässä. Varhaiskasvatuksen tulee myös tukea lapsen kaveri- ja leikkitaitoja ikätasoisesti. (Leskisenoja 39, 2019.)

Positiivisen pedagogiikan tavoitteet muotoutuvat samojen teemojen ympärille kuin varhaiskasvatuksen perusteiden. Näin ollen niiden päämäärä on sama eli lapsen hyvinvoinnin kokonaisvaltainen huomioiminen työssä. Positiivinen pedagogiikka ja varhaiskasvatuksen tavoitteet toimivat siis toisiaan täydentäen ja näin saaden aikaan entistä kestävämpää muutosta varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatus on työskentelykenttänä tärkeä, sillä varhaisella puuttumisella ja toiminnalla voidaan ehkäistä ennalta ongelmia. Lasten vahvuuksien huomaaminen ja niiden hyödyntäminen toimii positiivisena voimana lapsen elämässä. (Leskisenoja 2019,39, 41–42.)

Positiivinen pedagogiikka on siis ennen kaikkea elämän positiivisiin tekijöihin kiinnittyvä teoria. Päiväkodin arjessa positiivista pedagogiikkaa toteutetaan kannustamalla lapsia tunnistamaan omia vahvuuksiaan, kokemuksiaan ja tunteitaan. Teoriassa painottuu lapsen oma ääni ja kokemus omista tunteistaan ja vahvuuksistaan. Lapsi itse tietää mistä hän tuntee iloa ja mikä kantaa häntä kokemuksissaan, osaamisessaan ja innostumisessaan. Kuitenkin tarkoituksena on luoda lapselle tämän kautta hyväksytyksi ja tärkeäksi. (Avola & Pentikäinen 2020, 56.)

Tällaisten hyvinvointi taitojen opettaminen lapsille pienestä pitäen varhaiskasvatuksessa olisi perusteltua siitä saatavan hyvinvoinnin perustan vuoksi. Kuitenkaan varhaiskasvatuksen perusteet ei velvoita hyvinvoinnin taitojen opettamiseen, vaikkakin pyritään kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin muun

toiminnan kautta. Kuitenkin pystymme vaikuttamaan omaan hyvinvoinnin kokemukseemme oman toimintamme avulla. (Leskisenoja 2019, 42.) Lyubomirskyn, Sheldonin ja Schkaden kaavan mukaan 40% onnellisuudesta on omasta toiminnasta riippuvaista, 50% on perimän vaikutus ja 10% elämäntilanteen tuoma vaikutus onnellisuuteen. Ei olekaan siis yhdentekevää millaisia hyvinvointitaitoja ja resilienssiä ihmisillä on käytössään. (Avola & Pentikäinen 2020, 29).

5.3 Lapsen vahvuuksien tunnistaminen

Tässä luvussa pyrin vastaamaan: Mitä positiivinen kasvatus ja pedagogiikka on? Lasten vahvuuksien huomioiminen ja niiden näyttäminen lapselle on positiivisessa pedagogiikassa yksi aikuisen tärkeimmistä tehtävistä. Huomioimalla ja nimeämällä lapselle tämän vahvuudet tehdään lapselle näkyväksi hänen voimavaransa ja autetaan häntä hyödyntämään osaamistaan. (Kumpulainen ym. 2014, 234). Positiivinen pedagogiikka ei siis keskity siihen mitä tarvitaan, vaan sen keskittyy siihen mitä työkaluja meillä jo on. Tarkoituksena on keskittyä jo olemassa oleviin vahvuuksiin ja niiden tuomiin voimavaroihin, sekä kuinka vahvistaa jo olemassa olevia vahvuuksia. Tavoitteena positiivisessa pedagogiikassa näiden vahvuuksien löytämisessä on niiden hyödyntäminen lapsen oppimisen tukemisessa, innostamalla ja kannustamalla oppimisenpolulla. (Avola & Pentikäinen 2020, 32.)

Vahvuuksia havainnoidessa merkitystä on sillä, että se tukee lapsen luottamusta itseensä ja omaan kyvykkyyteensä toimia tilanteessa. Lapsella on teorian mukaan mahdollisuus hyödyntää vahvuuksiaan ongelmanratkaisua vaativissa tilanteissa, sekä tukee lasta tavoitteidensa saavuttamisessa. Lapsen vahvuudet ovat näin tukemassa häntä itseään opinnoissa, sekä toimivat tukena hyvinvointiin. Positiivisen pedagogiikan mukainen pedagoginen toiminta edesauttaa positiivisen päiväkotijä ja työympäristön kehittymistä varhaiskasvatuksessa. (Kumpulainen ym. 2014, 230.)

Positiivisessa psykologiassa on keskeistä huomioida ihmisen erikoislaatuisuus, sekä asenne millä havainnoimme ympäristöämme. Positiivisessa psykologiassa pyrimme mahdollistamaan jokaisen lapsen erityislaatuisuuden kukoistuksen ja mahdollistaa heidän kasvunsa parhaiksi verisoiksi itsestään ennalta määrätyn

tai suunnitellun tavoitteen sijaan. Luontevahvuuksien avulla motivoimme lapsia toimintaan ja tuemme laajasti heidän hyvinvointiaan. Luontevahvuudet ovat ihmisen ominaisia piirteitä ja heidän tapojaan olla yhteydessä ympäristöönsä. Ne näkyvät siinä, kuinka ihminen käyttäytyy, ajattelee ja tuntee tietyissä tilanteissa. Luontevahvuudet eivät ole ihmisen lahjakkuutta, vaan ne ovat ihmisen kehitettävissä olevia taitoja, jotka ovat moraalisesti arvotettuja tekijöitä. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 32, 35.)

VIA-luokittelu on teoria, johon törmää paljon, kun lähtee perehtymään positiivisen psykologiaan ja ihmisen vahvuuksiin. VIA on Seligman ja tämän työryhmän kehittämä teoria, johonka pohjautuen on sittemmin tehty paljon tutkimusta. Teoria suomentuu muotoon "arvot toiminnassa" ja sen perustana on luontevahvuuksiemme liikkeellepano eli käyttöönotto toimintaamme. VIA-luokittelu on jaettu kuuteen hyveeseen, joiden alle sijoittuu 24 luontevahvuutta. Näihin positiivisiin tekijöihin keskittyminen ja onnistumisten kokemuksen luominen pienestä pitäen toimii väylänä hyvään. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 32–33, 35–37.)

5.4 Positiivisen pedagogiikan mahdollisuudet varhaiskasvatuksessa

Tässä luvussa vastaan kysymykseeni: Millaisia vaikutuksia positiivisella pedagogiikalla saadaan varhaiskasvatuksessa? Opettajan ja kasvattajan tehtävä on saada lapsi tietoiseksi omista kyvyistään, jotta lapsi itse olisi kykenevä huomaamaan omat vahvuutensa ja kykynsä toimia. Lapsen kyky huomata omat kykynsä turvaa hänen hyvinvointinsa stressaavissa ja sinnikkyyttä vaativissa tilanteissa. Nämä sanat, jotka lapsella on omasta kyvykkyydestään näkyvät suoraan lapsen itsearviointissa omasta pystyvyydestään. Lapsen omassa itsearviointissa näkyy suoraan onko hänen toimintaansa liitetty positiivista sanavarastoa. Antamalla lapselle ensin positiivisen kielen minkä yhdistää toimintaansa ja tämän jälkeen mahdollisuuden oman tekemisen arviointiin lapselle, mahdollistamme myönteisten kokemusten kerryttämisen lapselle. Nämä myönteiset kokemukset kannattelevat lasta. Ne auttavat lasta uskomaan itseensä, tukevat häntä uskomaan itseensä tavoitteita suunnitellessa, sekä tukee häntä oppimisen tavoitteiden suunnittelussa. (Uusitalo-Malmivaara 2017, 19.)

Varsinkin lapset, joilla on tuen tarvetta hyötyvät positiivisen pedagogiikan mukaisesta vahvuus perustaisesta toiminnasta. Lapsi, jolla on ADHD-oireita, kuulee paljon kritiikkiä, sekä negatiivista palautetta toiminnastaan, jopa kymmeniä kertoja vuorokaudessa. Tämä negatiivisuus lapsen toimintaa kohtaan jää helposti elämään lapsessa negatiivisuuden kierteenä. Lapsi oppii, että hänen toimintansa on aina väärin ja hän tulee aina kuulemaan negatiivispainotteista palautetta toiminnastaan. Tämä negatiivisuuden kierre johtaa moninaisempiin ongelmiin ja lapsen negatiiviseen minäkuvaan, sekä heikkoon itsetuntoon. ADHD-oireidensa takia lapsi kokee vaikeutensa keskittyä ja olla mukana hälyisässä tilanteessa huonommuudeksi ikätovereihin verratessa. Lapsi voi kokea olevansa tästä syystä vähäarvoisempi ikätovereihin verratessa. Tämä negatiivisuus jää siis elämään lapsessa aina aikuisuuteen saakka. Negatiivisuus jää meihin kiinni moninkertaisesti positiivisen palautteen sijaan. Lapsi jää uskoon, että hänestä ei ole suoriutumaan hänelle asetetuista tehtävistä ja tavoitteista. (Sandberg 2018, 49–50.)

Ei olekaan siis merkityksetöntä, miten toimimme vuorovaikutuksessa varhaiskasvatuksessa lasten kanssa. ADHD-oireinen lapsi varhaiskasvatuksessa tarvitsee positiivista palautetta omasta toiminnastaan, vaikeiden ja hankalien tilanteiden ja epäonnistumisten lisäksi. Myös tuen tarpeisilla lapsilla on omat vahvuutensa ja osaavat toimia tietyillä osa-alueilla mallikkaasti. Näitä lapsen taitoja ja vahvuuksia tulee vahvistaa kaikkien lapsen elämässä olevien aikuisten taholta. Näiden lasten vahvuuksien ja kiinnostuksen kohteiden sisällyttäminen toimintaan lisää lapsen sisäistä motivaatiota toimintaan ja hyvin usein ADHD-oireet vähenevät toiminnassa. Tällainen lapsen kiinnostuksen kohteiden sisällyttäminen toimintaan ja lapsen positiivinen huomioiminen kannattelee se lapsen suotuista psyykkistä kehitystä. Lapsen vahvuuksien kannustamisella ja lapsen kannustuksella pääsemme ehkäisemään lapsen alisuoriutumista, sekä tuemme hänen hyvinvointiaan tukemalla lapsen psyykkistä kasvua, sekä kehitystä. (Sandberg 2018, 51.)

Positiivisen pedagogiikan menetelmillä on siis tarkoitus saada lisättyä hyvää ympärillämme. Positiivisen pedagogiikan avulla ja hyvään keskittymällä hyvään lapsissa, saamme lapsen kunnioituksen ja halukkuuden toteuttaa pyytämäämme toimintaa varhaiskasvatuksessa. Kohtaamalla lapset

myönteisesti vahvistamme myönteistä toimintaan lähtemistä ja saamme aikaan positiivista muutosta. Positiivisuus myös tarttuu lapsiin ja he alkavat itse nähdä positiivisuutta ryhmän muissa lapsissa. Vahvuus sanoja käyttämällä saamme jo pienet lapset mukaan kannustamaan toisia onnistumisissa ja sinnikkyydestä. He oman kokemansa hyvän avulla haluavat tukea muidenkin onnistumisia. (Leskisenoja 2019, 49–51.)

Lämmin vuorovaikutus lapsen kanssa poikii myös parempaa yhteistyötä lapsen perheen kanssa. Hyvän huomaaminen lapsessa kannattelee vanhempien vanhemmuutta vaikeissakin hetkissä, sekä lisää luottamusta, kun huomaamme heidän lapsensa erityislaatuisuuden. Lämmin vastaanotto huoltajia kohtaan myös kannustaa perheitä jakamaan asioita kotoa, myös niitä hankalia. Tämä kantaa myös toiseen suuntaan ja hankalien asioiden puheeksi ottaminen on myös helpompaa varhaiskasvatuksen henkilöstön puolesta, kun lähtökohtana on jo avoin ja positiivinen vuorovaikutus perheen kanssa. (Leskisenoja 2019, 52–53.)

Positiivisella pedagogiikalla saadaan aikaan hyvää myös työyhteisössä. Vaikka varhaiskasvatuksessa ollaan lapsia varten työyhteisön hyvinvoinnilla, on suuri merkitys siihen, kuinka jaksamme ja olemme lasten kanssa lapsiryhmässä. Myönteinen asenne ja suhtautuminen työpaikan haastaviinkin tilanteisiin lisää hyvää työpaikoilla vähentämällä turhaa märehtimistä. Työyhteisössä ongelmia ei lakaista pois näkyvistä, mutta ne eivät ole keskipisteessä, kun keskitymme onnistumisiin ja hyvään ympärillämme. Sitoutuminen myös lisääntyy positiivisen suhtautumisen avulla. Kun ollaan yhdessä samoilla linjoilla toiminnasta mahdollistaa se parhaimmillaan työn flow-tilan. Eli työssä pääsee uppotumaan ja nauttimaan työstään. Suurin saatava hyöty positiiviseen pedagogiikkaan sitoutuneesta työyhteisössä nousee ihmissuhteiden laadussa. Suurin kuormitus henkilöstölle syntyy varsin usein vuorovaikutuksesta lasten, perheiden sekä henkilöstön kanssa. Kuitenkin aiempien mainittujen mahdollisten muutosten avulla kuormitus tekijästä tuleekin kantava voima. Kun positiivinen asenne on mukana kaikessa, ruokkii se siis hyvää ympärillä. (Leskisenoja 2019, 54–56.)

6 POHDINTA

Positiivinen pedagogiikka tuottaa siis paljon hyvää ympärilleen ja on nimensä mukaisesti positiivinen voima työtteenä. Sen avulla voimme tukea lapsen sisäistä puhetta, itsetuntoa ja hyvinvoinnin kukoistusta lapsessa. Positiivinen pedagogiikka on vahvasti yhteydessä lapsen kasvuun ja kehitykseen ja kokoelämän mittaisesti mukana voimavarana lapsen elämässä. Lapsen negatiiviset ja positiiviset kokemukset muovaavat hänen kokemustansa omana itsenään, minkä takia positiivisten kokemusten kartuttaminen on elintärkeää hyvinvoinnin kannalta. Opinnäytetyöni tarkoituksena oli avata positiivisen pedagogiikan teoriaa, kuinka sen toteuttaminen onnistuu varhaiskasvatuksessa, sekä mitä voimme saada aikaan, kun toteutamme työtämme positiivisen pedagogiikan mukaisesti. Koen, että onnistuin tässä menettelevästi. On paljon kohtia, joihin voisin vielä lisätä tietoa, muuttaa sitä mihin keskittyisin tekstissäni, sekä paljon mitä voisin hioa. Tämä on kuitenkin se mitä näillä voimavaroilla sain aikaan.

Tein opinnäytetyöni narratiivisena kirjallisuuskatsauksena. En koe lisänneeni tai tuoneeni mitään uutta työssäni aiheeseen, vaan olen työssäni tuonut tiivistetysti tietoa positiivisesta pedagogiikasta. Aiheeni on tuonut minulle paljon omaan työhöni, sekä siihen kuinka pyrin toimimaan työympäristössäni varhaiskasvatuksessa. Työskentelen varhaiskasvatuksen opettajana ja positiivisen pedagogiikan työote, jota olen tässä opinnäytetyöni prosessin aikana, on erinomainen lähtökohta työuralleni. Koen sen auttavan minua keskittymään juuri siihen hyvään mitä ympärillämme on ja luomaan vahvuus kasvatuksen pohjaa lapsille pienestä pitäen. Hyvinvointia tukevan kasvatuksen tarve on osoitettavissa, joten koen tämän hyvin tärkeäksi tehtäväksi varhaiskasvatuksessa.

Tiedonhaussa haastavimmaksi koin lähteiden rajaamisen siihen ajanjaksoon sopivaksi, joka minulla oli käytössäni. Löysin omasta mielestäni sopivat hakusanat aiheeseeni muutaman kokeilun jälkeen, mutta täydellisiä hakusanoja en silti löytänyt. Tein siis myös manuaalista lähteiden rajaamista, mutta koin silti painetta siitä kuinka paljon teoksia sisällyttäisin työhöni ja kuinka saisin ajan riittämään. Koen, että jotta olisin voinut sisällyttää enemmän kirjallisuutta

aiheeseeni, tai laajentaa työtäni olisin tarvinnut siihen huomattavasti enemmän aikaa tai parin, jonka kanssa työstää opinnäytetyötä.

Olin tietysti voinut laajentaa haun koskemaan englanninkielistä materiaalia, mutta koin sen kuitenkin olevan tarpeetonta, sillä olin enemmän kiinnostunut kuinka positiivinen pedagogiikka nähdään suomalaisen kirjallisuuden näkökulmasta. Varhaiskasvatus ympäri maailmaa on kuitenkin hyvin eroavaista suomalaisesta varhaiskasvatuksesta ja koin tämän sen takia hyväksi rajaukseksi. Toinen mitä pohdin paljon, oli aikajakso, jonka mukaan tein kirjallisuusrajauksen. Koen, että olisin hyvinkin voinut rajata sitä lisää, saadakseni vielä ajankohtaisempaa tietoa aiheesta, mutta päädyin kuitenkin pitämään valitsemani rajauksen, sillä en kokenut siitä koituvan mitään haittaa.

Koen, että onnistuin sisällyttämään luotettavaa aineistoa opinnäytetyöhöni. Koen löytämäni aineistot luotettaviksi, parissa aineistossa käsiteltiin aiheiden saamaa kritiikkiä, toisissa taas viitattiin yleisesti käytössä oleviin aiheeseen liittyviin teorioihin. Aineistot sisälsivät samoja teorioita ja painottivat teorioiden ja aiheiden tutkimuksellisuuteen ja toistettavuuteen. Aineistot olivat myös samansuuntaisia aiheiden kanssa, enkä löytänyt aineistoista ristiriitoja. Samaan aikaan kuitenkin toistuvuus tietyissä teorioissa ja pohjana käytetyissä lähteissä mietitytti. Sillä hyvin moni teos viittasi samoihin alkulähteisiin, kuitenkin koen oman kokemukseni mukaan lähteet luotettaviksi, sillä kaikki viittasivat olemassa olevaan teoriaan.

Aloitin opinnäytetyöni suunnitteluvaiheen syyslukukaudella 2020 ja suunnitelmani hyväksyttyä opinnäytetyöni jäi ajatuksen tasolle pitkäksi aikaa keskittyessäni suorittamaan harjoitteluja. Sitten kun olin päättänyt milloin teen opinnäytetyöni ja järjestänyt itselleni aikaa sen tekemiseen, elämä pisti kampoihin. Enkä päässyt toteuttamaan suunniteltua opintovapaata haluamallani tavalla. Koin alun perinkin opinnäytetyön tekemisen ajatuksen tasolla haastavaksi ja suunnitteluvaiheen suoritettuakin minulle jäi vähän pimentoon, että miten tämä tulee tehdä. Mikä johti siihen, että pakon edessä ennen opintojen loppua päätin saada tämän aikaiseksi. Kuitenkin toimeen tarttuessani 2022 loppuvuodesta materiaaleihin tutustuessa ja ajatustyötä tehdessä sain jostain kerättyä tarpeeksi tahtoa saadakseni tämän aikaan.

LÄHTEET

Avola, P. & Pentikäinen, V. 2020. Kukoistava kasvatus. Positiivinen pedagogiikka ja laaja-alaisen hyvinvointiopetuksen käsikirja. BEEhappy BUBLISING.

Karvi 2019. Varhaiskasvatuksen laatu arjessa. Varhaiskasvatussuunnitelmien toteutuminen päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Viitattu 10.3
https://karvi.fi/wp-content/uploads/2019/09/KARVI_1519.pdf

Kumpulainen, K., Mikkola, A., Rajala, A., Hilppö, J. & Lipponen, L. Positiivisen pedagogiikan jäljillä. Teoksessa L. Uusitalo-Malmivaara. (toim.) Positiivisen psykologian voima. Jyväskylä: PS-kustannus, 224–242.

Leskisenoja, E. 2019. Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Leskisenoja, E. & Sandberg, E. 2019. Positiivinen pedagogiikka ja nuorten hyvinvointi. Jyväskylä: PS-kustannus.

Marre. Et ole ikiuudessa, et ole poissa. Viitattu 7.5.2023.
<https://www.positiivarit.fi/varssypankki/suru/et-ole-ikiuudessa-et-ole-poissa-2/>

Ojanen, M. 2014. Positiivinen psykologia. 2., uudistettu painos. Helsinki: Edita.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2023. Varhaiskasvatus. Viitattu 9.3
<https://okm.fi/varhaiskasvatus>

Ouka 2023. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022 ja Oulun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. Viitattu 9.3
https://www.ouka.fi/documents/112792/131455/Varhaiskasvatussuunnitelman+perusteet+2022+ja+Oulun+kaupungin+varhaiskasvatussuunnitelma_net_sa2022.pdf/441d38d9-0a14-4890-950c-3d51d50eabfd

OPH 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. Viitattu 9.3
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_1.pdf

Paananen, T. 2018. Positiivisen pedagogiikan vaikutukset oppilaan hyvinvointiin ja kouluarkeen. Oulun yliopisto. Luokanopettajakoulutus. Kandidaatintyö.

Viitattu 26.3.2023 <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201805312204.pdf>

Ranta, S. 2020. Positiivinen pedagogiikka suomalaisessa varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Lapin yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta.

Väitöstutkimus. Viitattu 26.3.2023 <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-217-7>

Sandberg, E. 2018. ADHD ja oppimisen tuki. Huomioi yksilölliset tarpeet ja vahvuudet. Jyväskylä: PS-kustannus.

THL 2022. Varhaiskasvatus 2020. Viitattu 26.3.2023 <https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/lapset-nuoret-ja-perheet/varhaiskasvatus>

Uusitalo-Malmivaara, L & Vuorinen, K. 2016. Huomaa hyvä! Näin ohjaat lasta ja nuorta löytämään luonteen vahvuutensa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Uusitalo-Malmivaara, L & Vuorinen, K. 2017. Huomaa hyvä! Vahvuusvariksen bongausopas. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vilkka, H. 2021. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus.